

Sankcje międzynarodowe – uregulowania prawne i klauzule sankcyjne na przykładzie dokumentacji kredytowej DNB Bank Polska S.A.

Sankcje wobec Rosji - omówienie

Dominik Thier
Radca prawny
Dyrektor Departamentu Zgodności
DNB Bank Polska S.A.

III Ogólnopolska Konferencja Compliance

DNB

25 listopada 2014

Sankcje międzynarodowe – czym one są?

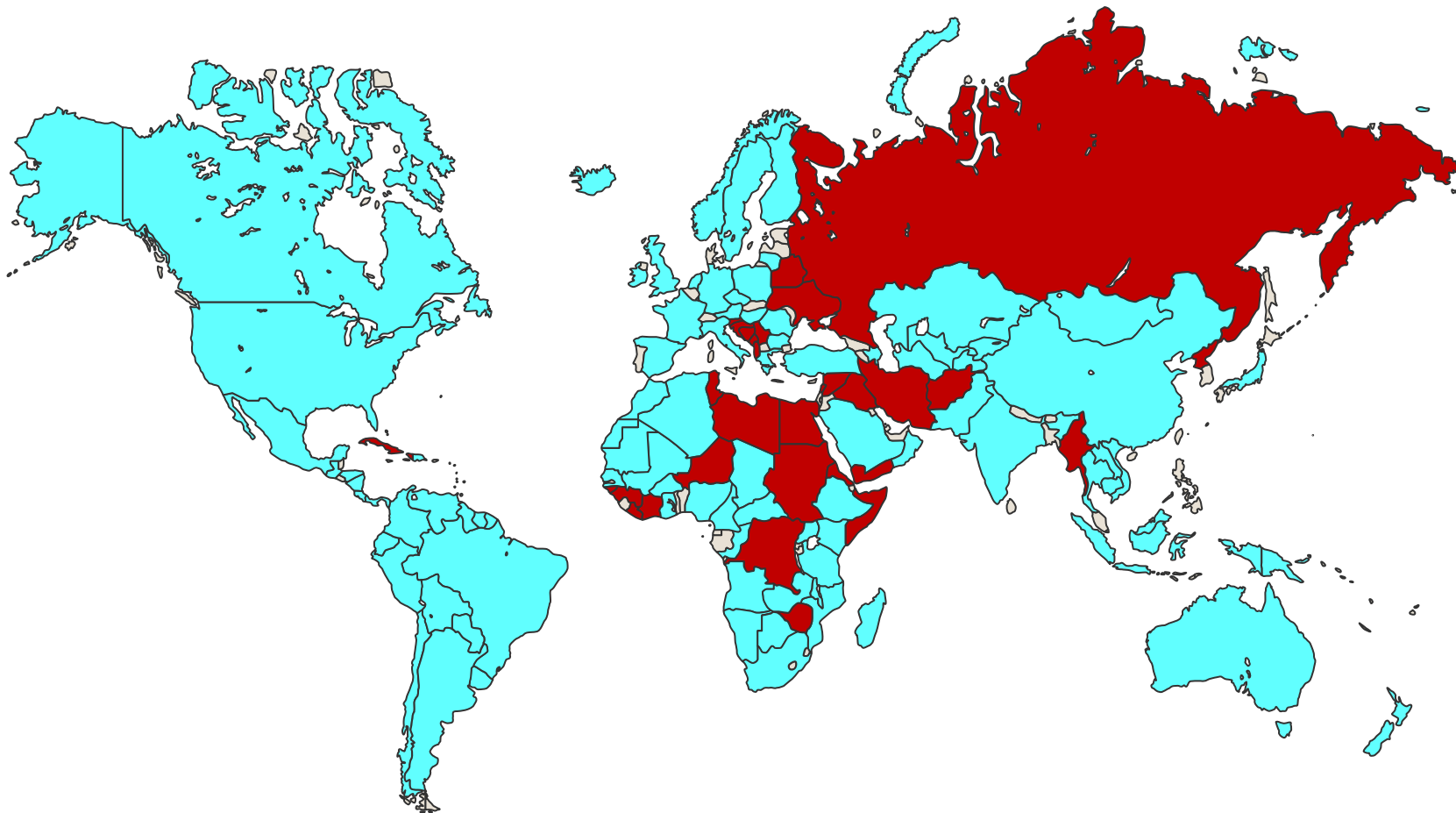
□ Definicja:

Międzynarodowe i narodowe regulacje ukierunkowane na wywarcie presji na kraje/reżimy aby przestrzegały prawa międzynarodowego

□ Sankcje:

- ✓ Są środkami służącymi do osiągnięcia **celów polityki zagranicznej**
- ✓ Mają na celu / powodują zmianę w zachowaniu państw/reżimów
- ✓ Operują w przestrzeni **pomiędzy dyplomacją a konfliktem zbrojnym**
- ✓ Są co raz bardziej **kompleksowe i dynamiczne**

Świat sankcji (z perspektywy Zachodu)



Przykłady istotnych reżimów sankcyjnych

- Rosja/Ukraina
- Iran
- Syria
- Sudan
- Korea Północna
- Kuba (USA)
- Myanmar (Birma)

How hard can it be?



Sankcje gospodarcze i ich rodzaje

❑ **Instytucji finansowych najbardziej dotyczą sankcje gospodarcze** (istnieją również inne typy sankcji np.: dyplomatyczne, dotyczące ruchu osobowego itp.)

❑ **Sankcje gospodarcze mają na celu uderzyć w:**

- **import/eksport wszystkich dóbr lub selektywnie** w import/eksport określonych dóbr,
- **pośrednictwo w handlu, finansowanie lub dostęp** do określonych **towarów, technologii lub usług**

do / z kraju lub terytorium lub od / do **określonych grup lub osób** w takim kraju lub terytorium.

❑ **Rodzaje sankcji gospodarczych**

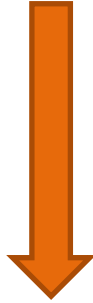
- ✓ **Eksportowe i importowe** (pozbawienie dóbr o strategicznym znaczeniu)
- ✓ **Dotyczące usług** (ograniczenia w międzynarodowym przepływie usług)
- ✓ **Finansowe i kapitałowe** (ograniczenia w zdolności pozyskania finansowania, zamrożenie aktywów)

❑ **Są na ogół wprowadzane poprzez przepisy prawa, które:**

- formułują **zakazy lub nakazy określonych działań**, a także
- zawierają **wykaz osób / podmiotów**, z którymi **nie można współpracować** (całkowicie lub w zakresie określonych typów np.: dokonywać płatności, finansowania)

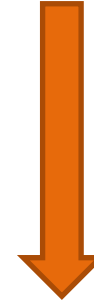
Reżimy sankcyjne

Kto decyduje?



- ONZ + WTO
- UE (Rada UE)
- USA (OFAC)
- Poszczególne państwa
- Inne organy: Monetary Authority of Singapore, Hong Kong Monetary Authority

Kto jest celem?



- Państwa lub części państw
- Osoby prawne
- Osoby fizyczne
- Branże / Produkty

Sankcje ONZ i WTO

□ Reżim sankcji ONZ

- ✓ Podstawa prawna: **Karta NZ - rozdz. VII, art. 25**
- ✓ Forma: Rezolucje **Rady Bezpieczeństwa ONZ**
- ✓ Moc: Nie mają bezpośredniej mocy wiążącej na terenie RP
- ✓ Wdrażane:
 - **UE** – „przekłada” sankcje ONZ i wydaje w drodze **Rozporządzeń / decyzji Rady UE** – nie wymagają implementacji do prawa polskiego (obowiązują bezpośrednio)
- ✓ Praktyka: Sudan, Korea Północna

□ Reżim sankcji WTO

- ✓ środek **dialogu a nie nacisku**,
- ✓ Procedura rozwiązywania sporów pomiędzy członkami WTO, np.: członek skarżący ma prawo podwyższyć cła, lub wprowadzić nowe.

Sankcje UE

- ✓ Podstawy prawne: **TWE – art. 215 (gospodarcze), art. 75 (AML)**
 - ✓ Państwo członkowskie może złożyć oświadczenie o niestosowaniu sankcji UE
 - ✓ 1/3 państw odmawia – sankcje UE nie wchodzą w życie
- ✓ Forma: **Rozporządzenia i decyzje Rady UE**
- ✓ Moc: **obowiązują bezpośrednio na terenie RP**
- ✓ Wdrażanie: nie wymagają dodatkowych aktów
- ✓ Publikowane na stronie eurlex w dniu wydania

- ✓ Obowiązki: **konieczność aktualizacji list sankcyjnych, przefiltrowania baz klientowskich itp.**

Sankcje USA (OFAC)

- ✓ Podstawy prawne: Konstytucja USA, ustawy: IEEPA, UNPA i inne
- ✓ Forma prawna: Executive Orders Prezydenta USA, Dyrektywy OFAC / State Treasury
- ✓ Listy OFAC:
 - SDN (Specially Designated Nationals List) – Globalna lista sankcyjna (osoby, podmioty, statki,)
 - SSI (Sectoral Sanctions Identifications List) - sankcje sektorowe na podmioty współpracujące z Rosją,
 - FSE (Foreign Sanctions Evaders) – unikanie sankcji przeciwko Syrii i Iranowi
 - Inne listy OFAC
 - Konieczność analizy „trafień” na listach OFAC i raportowania
- ✓ Moc: **Nie obowiązują na terenie RP ale mają charakter ekstraterytorialny** – jeśli jakikolwiek podmiot z grupy kapitałowej polskiej instytucji finansowej jest obecny na rynku amerykańskim, to **musi przestrzegać sankcji amerykańskich (np. DNB Bank Polska)**

Sankcje USA (OFAC)

- Możliwość uzyskania zezwolenia OFAC
- Sankcje:
 - **Dotkliwe kary finansowe,**
 - **Wykluczenie z systemu finansowego USA – brak możliwości wymiany USD**
 - ❖ **Banki ukarane za naruszenie sankcji OFAC:** ABN Amro – 500 mln USD, HSBC – 1,9 mld USD, BNP Paribas – 8,8 mld USD **(bo nie współpracował)**
 - ❖ **Czynny żal + współpraca = niższa kara**
- **Jak przestrzegać sankcji OFAC lub innych państw spoza UE?**
 - ❖ klauzule sankcyjne (dokumentacja klientowska)

Implementacja sankcji w Polsce

- ❑ Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana do stosowania sankcji nakładanych przez:
 - Radę Bezpieczeństwa ONZ, oraz
 - Unię Europejską
- ❑ Polska może również wprowadzić własne sankcje – upoważnienie do wydania rozporządzenia przez **Ministra Finansów** (*vide*: art. 20d ust. 4 Ustawy PPPiFT, dopuszcza to III Dyrektywa AML) – **lista podmiotów/osób/grup, w stosunku do których dokonuje się zamrożenia wartości majątkowych - aktualnie brak „Polskiej listy sankcyjnej”**

Regulacje sankcyjne w Polsce

- ❑ **Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (Tekst jednolity: Dz.U. 2004 nr 229 poz. 2315)**
- ❑ **Rozporządzenie Rady Ministrów ws. wprowadzenia zakazu i ograniczenia obrotu towarami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa z 23 listopada 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 255 poz. 2557 z późn. zm.)**
- ❑ **Rozporządzenia i decyzje Rady UE**

Sankcje są „driverem” ryzyka

□ Ryzyko regulacyjne i reputacyjne wzrasta

- **Bezpośrednio** – powszechnie obowiązujące przepisy prawa (Polska - ustawy i rozporządzenia, UE – rozporządzenia i decyzje)
- **Pośrednio** – ekstraterytorialne przepisy np.: sankcje wydane przez OFAC

□ Wymusza monitoring zgodności operacji i klientów

- Zamrożenie / blokada środków
- Zatrzymanie płatności

□ Wzrasta zapotrzebowanie na ochronę prawną transakcji z klientami – klauzule sankcyjne

- Produkty kredytowe – ryzyko złamania sankcji pomimo konieczności wykonania umowy (wyłaty transz), ryzyko braku zaspokojenia wierzytelności
- Project Finance
- Zaniechanie / wycofanie się z określonych transakcji lub rozwiązanie relacji

Klauzule sankcyjne - zalety

- Zwykła klauzula „Compliance with laws” niewystarczająca?
- Brak jednolitych standardów klauzul sankcyjnych na rynku
- Mitygują ryzyko prawne związane z koniecznością przestrzegania sankcji międzynarodowych – w tym tych o ekstraterytorialnym charakterze (OFAC),
- Budują świadomość po stronie klienta (walor informacyjny) - Bank gra w otwarte karty
- Do jakich typów umów: Umowy kredytowe, LMA
- Monitoring odstępstw od standardowych klauzul sankcyjnych przez komórkę Compliance – ocena ryzyka sankcyjnego, przyczyny odmowy akceptacji klauzul po stronie klienta

Klauzule sankcyjne – główne definicje

Lista Sankcji	lista osób lub podmiotów publikowana w związku z Przepisami Sankcyjnymi przez lub w imieniu Organów Sankcyjnych,
Organ Sankcyjny	Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska, Europejski Obszar Gospodarczy, państwa członkowskie Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, a także inne podmioty o podobnym charakterze oraz organy działające w ich imieniu w związku z Przepisami Sankcyjnymi
Podmiot Objęty Sankcjami	podmiot: a) wpisany na Listę Sankcyjną (imiennie lub poprzez zaliczenie do określonej grupy); lub b) zamieszkujący, posiadający siedzibę lub główne miejsce działalności w kraju objętym Przepisami Sankcyjnymi albo utworzony pod rządami prawa kraju objętego Przepisami Sankcyjnymi; lub c) bezpośrednio lub pośrednio zależny od podmiotów, określonych pod lit. a) lub b) powyżej; lub d) z którym Bankowi Przepisy Sankcyjne zabraniają zawierania lub przeprowadzania transakcji, w szczególności umów o Produkty Kredytowe,
Przepisy Sankcyjne	sankcje ekonomiczne, przepisy prawa, embarga handlowe, zakazy, środki restrykcyjne, decyzje, zarządzenia wykonawcze (Executive Orders) i inne akty, które zostały wprowadzone, nałożone lub są wykonywane przez właściwe Organy Sankcyjne

Klauzule sankcyjne

OŚWIADCZENIA I ZAPEWNIENIA KREDYTOBIORCY:

Obok innych oświadczeń i zapewnień zawartych w Umowie, poprzez zawarcie Umowy, a następnie przez złożenie Dyspozycji, Kredytobiorca oświadcza i zapewnia Bank, że na dzień zawarcia Umowy oraz na dzień złożenia każdej Dyspozycji:

1. (a) Kredytobiorca, (inni Zobowiązani) oraz jego/ich podmioty zależne lub dominujące, jego/ich przedsięwzięcia, członkowie jego/ich organów, pozostają w zgodności z Przepisami Sankcyjnymi, (b) żaden z podmiotów wymienionych pod lit (a) powyżej (i) nie jest Podmiotem Objętym Sankcjami, ani nie uczestniczy w transakcji, przez którą może z dużym prawdopodobieństwem zostać uznany za Podmiot Objęty Sankcjami; lub (ii) nie podlega ani nie uczestniczy w postępowaniu lub dochodzeniu prowadzonym przeciwko niemu/nim w związku z Przepisami Sankcyjnymi, ani (nie był i nie jest zaangażowany w proceder obchodzenia lub unikania Prawa Sankcyjnego. Oświadczenia i zapewnienia, wymienione powyżej uważa się za powtórzone również w każdym pierwszym dniu każdego Okresu Odsetkowego.

UDOSTĘPNIENIE I WYKORZYSTANIE PRODUKTU KREDYTOWEGO

Bank nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe z tytułu opóźnienia, odmowy realizacji, blokady lub zamrożenia Dyspozycji lub jakiegokolwiek płatności, braku zwrotu dokumentów lub innych działań wynikających z zastosowania przez Bank Przepisów Sankcyjnych.

Klauzule sankcyjne - zobowiązania kredytobiorcy (1)

Kredytobiorca zobowiązuje się dodatkowo, że do chwili całkowitej spłaty wszystkich Wierzytelności Banku w związku z Przepisami Sankcyjnymi:

1. środki uzyskane z Produktu Kredytowego nie będą ani bezpośrednio, ani pośrednio dostępne dla Podmiotu Objętego Sankcjami, nie zostaną użyte do osiągnięcia korzyści przez Podmiot Objęty Sankcjami
2. a) będzie prowadzić działalność zgodnie z prawem, w szczególności i Przepisami Sankcyjnym oraz właściwymi przepisami i zwyczajami międzynarodowym mającymi zastosowanie do transakcji, w tym do środków transportu, ich własności, działalności i rejestracji (o ile dotyczy), b) będzie posiadać i spełniać wszelkie wymogi niezbędne do utrzymania w mocy posiadanych zezwoleń środowiskowych (o ile dotyczy), c) nie użyje środków transportu lub nie pozwoli na ich użycie, w sposób sprzeczny z przepisami, o których mowa w lit. a),
3. zapewni, iż inni Zobowiązani, a także jego i ich podmioty zależne lub dominujące, w zakresie ich możliwości, będą spełniać zobowiązania, o których mowa w 5.1.10.2.,
4. że ani Kredytobiorca (ani inny Zobowiązany), ani żaden z ich podmiotów zależnych lub dominujących, członków ich organów, , nie jest i nie stanie się Podmiotem Objętym Sankcjami,
5. na żądanie Banku, pokryje wszelkie szkody Banku powstałe w związku z roszczeniami, działaniami, odpowiedzialnością cywilną lub nałożonymi grzywnami, lub odpowiedzialności wynikłymi lub żądanymi z na podstawie prawa, w szczególności prawa ochrony środowiska i Przepisów Sankcyjnych oraz właściwych przepisami i zwyczajami międzynarodowym mającymi zastosowanie do transakcji, w tym do środków transportu, ich własności, działalności i rejestracji (o ile dotyczy), włączając związane z tym uzasadnione wynagrodzenia profesjonalnych doradców.

Klauzule sankcyjne - zobowiązania kredytobiorcy (2)

Kredytobiorca niezwłocznie poinformuje Bank o szczegółach postępowania lub dochodzenia prowadzonego w związku z Przepisami Sankcyjnymi przeciwko niemu lub jego bezpośrednim lub pośrednim podmiotom zależnym lub dominującym, jego przedsiębiorstwom lub członkom jego/ich organów, , jak również o podjętych krokach w związku z tymi postępowaniami lub dochodzeniami, w tym, również o tym że jego bezpośredni lub pośredni podmiot zależny lub dominujący, jego przedsiębiorstwo lub członek jego/ich organów, został uznany lub występuje istotne ryzyko, że zostanie uznany za Podmiot Objęty Sankcjami.

Rosja / Ukraina – Sankcje (UE)

- **Zamrożenie środków podmiotów/osób z listy**
 - 119 osób fizycznych i 23 osoby prawne*
- **Sankcje na region (Krym / Sewastopol)**
 - Zakaz eksportu
 - Zakaz finansowania sektora energetycznego, telekom. i infrastruktury
- **Sankcje sektorowe**
 - Zakaz importu / eksportu militariów
 - Zakaz eksportu towarów podwójnego zastosowania
 - Eksport produktów / usług związanych z ropą wymaga zezwolenia.
 - Restrykcje w możliwości pozyskania kapitału (dług, equity)

*liczba mogła ulec zmianie

Rosja / Ukraina – sankcje sektorowe (UE)

- Zakaz transakcji (zakupu, sprzedaży, świadczenia usług) na nowo wyemitowanych przenośnych papierach wartościowych i instrumentach rynku pieniężnego na rzecz określonych banków rosyjskich oraz podmiotów z rosyjskiego sektora obronnego i naftowego **z datą zapadalności powyżej 30 dni,**
- Zakaz nowych kredytów / pożyczek powyżej 30 dni
- Zastosowanie do instrumentów wydanych po 12 września 2014 r.

ALE

- ✓ **brak obowiązku zamrożenia środków** – oraz
- ✓ **brak zakazu wykonywania standardowych płatności do podmiotów na listach sankcyjnych (banki)**

- Wyjątki:

Nie jest zakazany import / eksport dóbr i niefinansowych usług lub pożyczek, które mają konkretny i udokumentowany cel dostarczenia finansowania awaryjnego w celu spełnienia kryteriów wypłacalności i płynności dla instytucji z siedzibą w UE (dotyczy banków)

Rosja / Ukraina – restrykcje na sektor paliwowy (UE)

❑ W sektorze paliwowym:

- Zakaz finansowania/ świadczenia usług niezbędnych do głębinowej i arktycznej eksploatacji i produkcji ropy naftowej lub projektów „łupkowych” w Rosji,
 - Bezpośrednie lub pośrednie świadczenie usług niezbędnych do głębinowej eksploatacji / poszukiwań ropy naftowej i jej produkcji, w tym w Arktyce oraz projektów łupkowych w Rosji, przez obywateli państw członkowskich UE lub z terytoriów państw członkowskich, lub przy użyciu statków lub samolotów pod jurysdykcją państw członkowskich, są zakazane **dla kontraktów zawartych po 12 września 2014**
 - **Sankcje USA:** Nie ma takiego ograniczenia – **wszystkie kontrakty musiały być rozwiązane w ciągu 14 dni od wejścia w życie**
- ❑ Eksport / import: zakazy dostaw, sprzedaży lub wywozu określonych towarów i technologii

Sankcjonowane podmioty – przykłady (UE)

- Banki

- Sberbank
- VTB Bank
- Gazprombank,
- VEB
- Rosselkhozbank

- Sektor Paliwowy

- Rosneft
- Transneft
- Gazprom Neft

- Sektor Zbrojeniowy

- Opk Oboronprom
- United Aircraft Corporation
- Uralvagonzavod

What, Me Worry?



Yes – you worry... 😊

Dziękuję za uwagę & ...

